

„AGRESIJA, A NE GRAĐANSKI RAT“

Govor Alije Izetbegovića na Generalnoj skupštini UN-a, New York, 7.10.1993. godine

„Međunarodna zajednica nema niti definiranu politiku niti jasan plan političke akcije koja bi olakšala prelaz sa komunističkih struktura koje su bile na vlasti pedeset godina na koncepte zasnovane na slobodi i demokraciji.

Vjerujemo da nije moguće pronaći rješenje niti za svjetske niti za lokalne sukobe sve dok se ne zauzme jasan stav prema općem pitanju postkomunističkog naslijeđa.

Negativne strane ovog problema u potpunosti su se ocrtale na primjeru moje zemlje. Očito je da smo pod pritiskom preostalih snaga komunističke agresije te da se iskorijenjivanje svih šansi za demokratski razvoj događalo pred očima Evrope, Amerike i cijelog svijeta. Taj je čin proveden isključivo uz upotrebu sile kroz agresiju, masovna ubistva civila, uništavanje svih tragova civilizacije i kulture, zatiranje čitavih naroda sve do barbarskih taktika paljenja i uništavanja zemlje.

Istovremeno s ovim neviđenim nasiljem, eksperiment političke vivisekcije pokušavan je nad našom zemljom. Provodi ga međunarodna zajednica koja, očito, na primjeru Bosne i Hercegovine testira različite modele jedne postkomunističke države.

No, taj se eksperiment, nažalost, provodi „in vivo“ kroz ispitivanje različitih hipoteza na našem živom narodnom i vladinom organizmu. Tako, naš narod, naša zemlja i naša država umiru.

Prvi je eksperiment izvršen Londonskom konferencijom. Taj je koncept, koji je išao za zaustavljanjem agresije, napušten bez ijednog pokušaja za njegovim provođenjem, a to je samo intenziviralo rat na našem tlu; potom slijedi pokušaj iznalaženja rješenja kroz ustavnu, pravnu i političku reformu za krizu koja je postala još dublja. Taj projekt, poznat kao Vance-Owenov plan, niko nije ni pokušao primijeniti. Taj je plan napušten kako bi se mogao zamijeniti novim, utemeljenim na krivoj tezi da je na tlu Bosne i Hercegovine posrijedi građanski rat između tri naroda te da je stoga teritorijalna podjela jedino rješenje. No, taj plan nije zadovoljen niti cijeneći ideju, a ta je – podjela zemlje po kriteriju etničke većine, niti poštujući temeljnu namjeru – uspostavljanje mira. Kao posljedica tome, nekontrolirani tok događaja će se nastaviti i uzrokovati nove patnje naroda.

Gospodine Predsjedniče,

danas je narod Bosne i Hercegovine pred izborom ili pravednog odbrambenog rata ili nepravednog mira. Ako se rat nastavi, povećava se rizik daljnjeg stradanja našeg naroda te daljnjeg uništenja naše nacije. On bi mogao značiti smrt tisuća ljudi.

Nepravedni mir je neprihvatljiv jer je zasnovan na odbojnom i historijski neuspješnom konceptu etničke podjele i apartheida. To je pojačano i činjenicom da je čak i podjela nepoštena jer ide za tim da zadovolji agresorove apetite za daleko većim prostorima na račun žrtve.

No, ipak te neprihvatljivosti u tzv. mirovnom planu koji nam se nameće, nisu tek filozofske. Kao prvo, svaki plan koji legitimizira genocid i promovira etničku podjelu će mnogo prije posijati sjeme za nove agresije te potaknuti plamen osveta. Kao drugo, svaki mir koji se ne obraća uzrocima rata će, u najboljem slučaju, ponuditi tek privremenu pomoć, a ne i stvarno rješenje koje je sada temeljno. Konačno, mirovni plan koji ne osigurava živuću Bosansku državu, ne uvažava čak ni najosnovnije potrebe žrtve te ne osigurava nužne mjere za provođenje i stabilnost mira, ustvari i nije stvarni mirovni plan. Prošlosedmično provizorno prihvaćanje mirovnih prijedloga od bosanskog parlamenta ovisno je o istim minimalnim dopunama koje smo konzistentno smatrali nužnim za održavanje trajnog mira.

Te su dopune sljedeće:

1. Bosanska republika unutar predložene Unije republika Bosne i Hercegovine mora biti geografski, ekonomski, politički te odbrambeno sposobna za život;
2. Agresorske snage moraju predati kontrolu nad teritorijama s kojih su protjerale i ubile civilno stanovništvo, tako da se može osigurati povrat na svoja ognjišta. Za više od 500.000 izbjeglica bit će, u protivnom, nemoguće vratiti se u svoja sela i gradove iz kojih su bili protjerani ako srpske snage koje su izvršile ubistva, silovanja i zlostavljanja nastave kontrolirati ova područja. Postoji i mogućnost da neka od ovih područja budu pod privremenom administracijom međunarodnih mirovnih snaga;
3. Zaključni sporazum mora sadržavati jasna i specifična jamstva koja se tiču implementacije sporazuma od onih država i međunarodnih organizacija koje će dovesti do uspostavljanja mira. Takva jamstva moraju činiti sastavni dio mirovnih sporazuma i ne smiju se odgađati. U protivnom, izlažemo se riziku primjene novog sporazuma koji će, poput mnogih ranijih postati bezvrijedan za uspostavljanje mira i tek voditi do daljnje legitimizacije agresora;
4. U slučaju da međunarodna zajednica nije uspješna u provođenju mirovnog plana, tada nam mora biti dozvoljeno pravo na samoodbranu.

U skladu sa svojim autoritetom i neizbježnom odgovornošću, Vijeće sigurnosti trebalo bi ocijeniti plan pripremljen od lorda Owena i gosp. Stoltenberga kako bi odredilo njegovu konzistentnost sa Poveljom Ujedinjenih nacija i brojnim rezolucijama ranije prihvaćenim od Vijeća. Vijeće ne može pobjeći od svoje odgovornosti i inherentne nedosljednosti, skrivajući se iza često ponavljane isprike „mi ćemo prihvatiti sve ono za što se dogovore sve tri strane“ kada je jedna od tih strana, žrtva, pod pritiskom stvarne prijetnje masovnog gladovanja i genocida.

Kako su nastavljeni daljni dogovori o ovim pitanjima, bilo bi korisno kada bi se pregovarački tim proširio predstavnicima NATO-a koji bi najvjerojatnije služili kao posrednici u provođenju. To bi dodalo određen stupanj jasnoće, usmjerenja i kredibiliteta koji je do sada nedostajao u pregovorima.

A sada bih želio skrenuti pozornost na predstojeću humanitarnu tragediju koja se širi mojom zemljom. U ime svih stanovnika Bosne i Hercegovine zahvaljujem se Ujedinjenim nacijama, svim vladama prijateljskih zemalja, privatnim institucijama i hrabrim pojedincima koji su pomogli osiguravanje humanitarne pomoći za Bosnu. Mi duboko cijenimo napore koji su do sada spasili mnoge živote. No, s nadolazećom zimom bit će potrebno više pomoći ako ne želimo da naše ranjeno i slabo ishranjeno stanovništvo podlegne posljedicama gladovanja, bolesti i hladnoće. U tom smislu, nužno je da međunarodna zajednica i njene najmoćnije članice i relevantne regionalne organizacije:

1. poduzmu korake za uspostavljanje i provođenje već dogovorenog prekida vatre;
2. poduzmu korake za prekid blokade dotoka humanitarne pomoći i ostalih nužnih sredstava – vode, struje, plina – kao što je već to predviđeno u nekoliko rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija;
3. ponovo otvore aerodrom u Tuzli, kako bi se omogućio dotok humanitarne pomoći za više od milion ljudi;
4. utemelje jasne zahtjeve za prekidom opsade Sarajeva kao prvi korak za prekidom opsade o ostalih opkoljenih bosanskih gradova, uključujući ovdje i sigurnosne zone, određene rezolucijama br. 824 i 836.

Naša bosanska manjina u Srbiji – muslimani Sadžaka – uskraćena je u svojim pravima. Mnogi su ljudi, koji su branili prava svojih sunarodnjaka bili uhapšeni ili protjerani. Dok srpski režim, navodno, brani prava etničkih Srba u Hrvatskoj, on nije, s druge strane, voljan priznati ta ista prava manjinama koje žive u Srbiji. Mi tražimo poštivanje onih istih prava za muslimane Sandžaka koja Srbi za sebe traže u Hrvatskoj. Daljni pregovori ne mogu zanemarivati ovu vrlo važnu političku i humano-pravnu pretpostavku.

Kao što je nedavno izjavio predsjednik Sjedinjenih Američkih Država Clinton, pred ovim istim tijelom Ujedinjene nacije ne mogu biti uključene u svaki svjetski sukob. Uključivanje UN-a može se provesti jedino s jasnom političkom i vojnom strategijom na mjestu događaja. Tragično je, ipak, da je dosadašnje uključivanje UN-a u Bosni i Hercegovini bilo u suprotnosti s bilo kakvom jasnoćom cilja i postojanošću u rješavanju problema. Moralna praznina stvorena tom nesređenošću bila je prirodno ispunjena odlukom da se slijede želje agresora na račun žrtve. Ovakva intervencija UN-a, sa svojom pristrasnošću i prijetvornošću, sa svojim ponosnim isticanjem izvršenja dužnosti, i tako onemogućivanja da se naoružamo, može ući u povijest kao osnovni instrument uništenja moje zemlje.

Tako ne možemo izbjeći nekoliko pitanja. Zašto do sada nisu provedene rezolucije Vijeća sigurnosti br. 824 i 836 koje nalažu deblokadu naših gradova? Šta se dogodilo sa zahtjevima Vijeća sigurnosti, uključenim u Rezoluciju br. 752, koji su tražili povlačenje srpske vojske i paravojnih formacija iz naše zemlje kao i sveg njihovog teškog naoružanja? Zašto nisu provedene rezolucije Vijeća sigurnosti br. 787 i 838 koje su trebale nadzirati granice između

Srbije i Bosne i Hercegovine i tako spriječiti daljnji masovni pritek oružja i materijala za agresora u Bosni?

Više nije moguće govoriti o neintervenciji. Uključivanje međunarodne zajednice u Bosni počelo je s nametanjem embarga na uvoz oružja, a nastavilo se čitavim nizom neispunjenih obaveza. Ujedinjene nacije moraju ili nastaviti do kraja svoju intervenciju ili odlučiti da je opozovu. No, bez obzira na odluku, ne može se više nastaviti sa sadašnjom politikom UN-a, koja ih svrstava među sukrivce za uništenje bosanskog naroda.

Moja Vlada se obavezuje na mir, te na ideale pluralističkog, demokratskog i višekonfesionalnog društva. Nažalost, neke od država koje su prihvatile ove ideale širom svijeta izdale su ih svojim nedjelovanjem, prepuštanjem u svom vlastitom vrtu. Mi ne možemo nastaviti našu borbu bilo bez odgovarajuće pomoći izvana ili barem bez pružanja svih sredstava za našu samoodbranu.

Djelovanje našeg Parlamenta jasno je u svom pristajanju uz mir, svojim zahtjevima za živućom državom, te trajnim mirom. Ova su načela bila sramno napuštena od onih kojima je najveća dužnost i zadatak da ih održe u našoj zemlji. Mi ne možemo niti ćemo se prilagođavati težnjama tih vlada niti im dozvoliti da nas prisile da napustimo našu posljednju nadu za samoodržanjem te stvarnim i trajnim mirom.

Mada je već proveden postupak kojim su mnogi svjedoci ovog zločina postali neosjetljivi na njegov užas, sam taj užas neće nikada prestati, a buduće pravične i poštene generacije svih država neće nikada moći oprostiti niti vjerovati državama koje su dozvolile da se to dogodi.

I na kraju, ljudi čekaju da ovo tijelo poduzme neku akciju. Da li ste spremni prepustiti Bosnu i njen narod potpunom uništenju? Ti ljudi koje sam spomenuo, ali ne samo oni, neće Vam nikada oprostiti.

Hvala vam.“